

Kpl 12,
Julkisen talouden vaikeudet

S.92-97

Kestävyyssvaje

- Kestävyyssvaje tarkoittaa sitä, että julkisen talouden tulot ja menot ovat epätasapainossa pitkällä aikavälillä. Menot kasvavat nopeammin kuin tulot.
- Kestävyyssvaje johtuu pääasiassa Suomen väestön ikääntymisestä. Työikäisen väestön suhteellinen osuus vähenee ja koko väestön keskimääräiset terveys- ja hoivamenot kasvavat. Julkiseen talouteen kohdistuu muitakin menopaineita, kuten ilmastonmuutoksen aiheuttamat kulut.
- Työllisyysaste = työtätekevien osuus 18–64 -vuotiaista.

Pohdintatehtävä: Kestävyyssvaje

Ratkaise kestävyyssvaje

Mikä seuraavista olisi mielestäsi paras keino ratkaista kestävyyssvaje?

- a) Kiristetään verotusta, jotta valtio saa lisää tuloja.
- b) Leikataan palveluita ja tulonsiirtoja, jotta valtion menot vähenevät.
- c) Otetaan lisää velkaa. Näin vältetään veronkiristykset ja leikkaukset.
- d) Jokin muu keino, mikä?

Kestävyydevaje

Näkökulmia pohdintaan:

- Vaihtoehdot a ja b eivät sulje toisiaan pois, vaan niitä voi käyttää rinnakkain.
- Työllisyysasteen nostamisen keinoja:
  - opiskeluaikojen lyhentäminen
  - työssä jaksamiseen panostaminen
  - työttömien aktivointi
  - eläkeiän nostaminen
  - työperäisen maahanmuuton lisääminen
- Myös nopea talouskasvu helpottaisi kestävyysvajeen ratkaisemista

Koronakriisin kustannukset

- Koronapandemia aiheutti Suomessa talouskriisin vuonna 2020.
- Koronapandemian hillitsemiseksi otettiin käyttöön valmiuslaki ja erilaisia rajoitus-, sulku- ja torjuntatoimia.
- Valtio otti koronan vuoksi noin 17 miljardia euroa ylimääräistä velkaa.
- Osa velasta johtui verokertymän pienentymisestä, osa koronan aiheuttamista lisäkustannuksista.
- Koronakriisi jäi historiaan suurimpana valtion velkaa kasvattaneena kriisinä.

Talouden tunnuslukuja ennen koronakriisiä ja sen aikana

	2019	2020
Valtion menot	55,3 mrd €	67,3 mrd €
Verotulot	45,2 mrd €	41,0 mrd €
Velanotto	1,9 mrd €	19,0 mrd €
Valtionvelka	106 mrd €	125 mrd €
Velan osuus BKT:sta	44 %	52 %

Lähde: Valtiokonttori, Tilastokeskus

Koronakriisin kustannukset

Koronakriisin kustannukset

Mihin rahaa käytettiin?

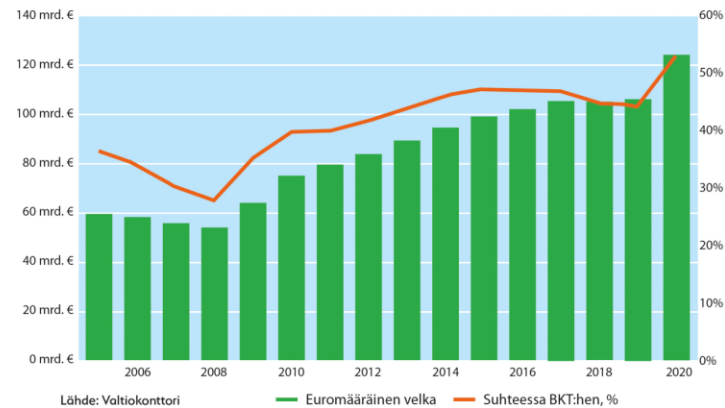
- yritystuet yritystoiminnan kehittämiseksi ja elvyttämiseksi
- valtion korvaukset yrittäjille liiketoiminnan rajoittamisesta
- suojarahusteet ja rokotehankinnat, muu pandemian torjunta ja hoito
- kahden valtionyhtiön, Finnairin ja Suomen Malmijalostus Oy:n, pääomittaminen eli tuki yritysten käyttötalouteen
- valtion elvytys- ja tukihankkeet sekä kuntien tukeminen
- väliaikaiset muutokset sosiaaliturvaan (esim. työttömyysturvan omavastuuajan poisto)

Taloukasvu ja velka

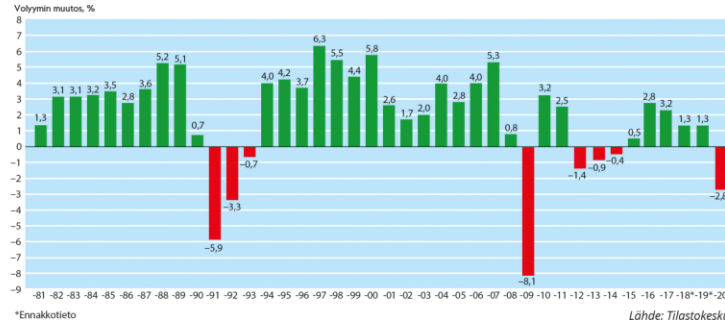
Tutki kuvioita ja vastaa kysymyksiin.

1. Vertaile kuvioita keskenään. Tiivistä havaintosi muutamaan lauseeseen.
2. Selvitä tapahtumat, jolloin Suomen taloukasvu oli negatiivinen.
3. Syventävä tehtävä: Ota selvää tai pohdi, miksi valtion velka voi kasvaa myös vuosina, jolloin kansantaloukasvu kasvaa.

SUOMEN VALTIONVELKA JA SEN SUHDE BKT:HEN

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981-2020

Näkökulmia tehtäviin

1. Vertaile kuvioita keskenään. Tiivistä havaintosi muutamaan lauseeseen.

- Kun BKT supistuu (kasvu on negatiivista), valtio joutuu ottamaan velkaa tai leikkaamaan kulujaan. Velan ottaminen on ollut kulujen leikkaamista yleisempää.
- Velkaa otetaan kriisiaikoina nopeasti ja maksetaan hyvinä aikoina hitaasti.
- Valtionvelka on kasvanut myös vuosina, jolloin BKT on kasvanut.

2. Selvitä tapahtumat, jolloin Suomen talouskasvu oli negatiivinen.

- 1991–1993: 1990-luvun alun lama
- 2007–2009: vuoden 2008 finanssikriisi
- 2012–2014: Euroopan velkakriisi
- 2020–: Koronan aiheuttamat talousvaikutukset näkyvät tilastoissa vuodesta 2020 lähtien.

Näkökulmia tehtäviin

3. Ota selvää tai pohdi, miksi valtion velka voi kasvaa myös vuosina, jolloin kansantalous kasvaa.

- Kun BKT kasvaa, se johtuu pääosin suomalaisten yritysten menestymisestä. Valtion velanotto taas riippuu suoraan valtion tulojen ja menojen erotuksesta. BKT:llä ja valtion velanotolla on vahva riippuvuus, mutta syntymekanismit eivät ole samat.
- Valtion taantumien aikana aloittama elvytys ja valtion menojen kasvattaminen voi jatkua talouskasvun alkamisen jälkeenkin. Silloin elvytys tuottaa kuluja myös kasvun alkuvuosiin.
- Erilaisista poliittisista puolueista koostuneille hallituksille on ollut hyvinäkin aikoina hankalaa löytää yhteisymmärrystä menojen karsimisen kohteista.
- Kestävyyssvaje on rakenteellinen ongelma, joka on aiheuttanut taloudellisia haasteita myös noususuhdanteiden aikana.

Valtion velka

Mistä valtio saa lainaa?

1. Kansainväliset lainamarkkinat
  2. Isot eläkerahastot
  3. Keskuspankki
  4. Toiset valtiot
  5. Omat kansalaiset
- EU:n vakaus- ja kasvusopimus: Jäsenmaat saavat ottaa julkista velkaa vuodessa max 3% bruttokansantuotteesta. Kokonaisvelka ei saa olla yli 60% maan bruttokansantuotteesta.
  - Suomen valtion velka oli joulukuun lopussa 2025: 187,67 miljardia euroa. Asukasta kohden velkaa oli 33 113 euroa.
  - Suomen valtionvelka oli vuoden 2024 lopussa arviolta 61,3 % suhteessa BKT:hen. Suomen julkinen velka suhteessa BKT:hen oli vuoden 2024 lopussa arviolta 82,1 %.

<https://www.valtionvelka.fi/valtion-velan-ja-kassanhallinta/faktoja-valtionvelasta/>

Kuntien velkaantuminen

- Kunnilla velkaa noin 20 miljardia euroa vuonna 2023.
- Yhteydessä valtion talousvaikeuksiin → valtion kunnille jakama tuki ei vastaa menojen kasvua
- Kuntien keskinäiset erot huomattavia
- Sote-uudistuksen myötä kuntien verotuloja hyvinvointialueille
- Kuntien säästötoimet:
  - Lomautukset
  - Palvelumaksujen korotukset
  - Kuntayhtymät
  - Liikelaitosten yhtiöittäminen (vesi- ja energialaitokset)
  - Palvelujen ulkoistaminen yksityisille yrityksille (kiinteistöjen huolto, koulukyydit jne.) → kilpailutus

Tehtäviä

Lue kpl 12, Julkisen talouden vaikeudet, s.92-97

Tee tehtävät 1, 2, 4, s.97